

בשלהי אבלנו הלאומי

(לפי נאום)

הרבה האשמנו בימים האלה. הפכו עלינו שלשת ימי התגובה והאזעקה לשלשת ימי קטרוג על העולם כלו. והיטבנו כי האשמנו, כי שאול חטאו לנו הפעם. עתה, בתום שלשת ימי האבל, בשלהי התגובה הלאומית, אני רוצה להאשים לא רק את האחרים. מכל רגשות היגון והזעם המסעירות את הלב אשיח הפעם את אלו המכוונות נגד פנים; רוצה אני לדבר על קלוננו המשולש בימי שואה אלה, על שלש הכלימות שאינן חדלות לצרוב את הנפש.

קלוננו הראשון הוא: מדוע הופתענו? תנועה זו המתמרת להיות אחראית לעתיד העם, הלומדת את גורלו, חיה במדוי יסוריו, חוקרת את סודות צרותיו, מי נתן לה רשות לא לדעת את אשר מתרקם סביבנו נגדנו? עשרות בשנים חקרנו את מצב היהודים בעולם, מספרים אספנו, ותיאוריות הקימונו ופרוגנוזות נסחנו, איכה לא ידענו כי זהו מה שצפוי לנו בקרב הגויים? איככה נדהמנו? והלא התרו בנו לא פעם ולא פעמים, הלא זה כמאה שנים אין צוררינו חדלים לשנן באזנינו כי ככה יגמר פעם החשבון אתנו בגולה הזאת, שאנו בה מועטים ושנואים וצפויים אל גירוש וכליון. הן הכריזו על כך פובידונוסצב, הן איים לואיגר, הן נסה להגשים פטלורה, הן צוה על כך בכל גרונו היטלר. הן שמענו על תכניות גירוש והשמדה מפי סופרים ופוליטיקאים. הן הבטיחו כזאת מפלגות בימי בחירות בבירות אירופה. הן קראו לכך עתונאים ושסו לכך תעמלנים, באזנינו, לעינינו, ואנחנו מאנו לשמוע. מדוע מאנו? מדוע היו אזנינו חרשות לבלי לשמוע, כי כזאת מתרקם בימינו נגדנו? מדוע הוממנו עתה, כאילו הכה אותנו הרעם ביום בהיר? מי נתן לנו את הרשות להשלות את לבנו כי בהיר הוא יומנו בקרב הגויים?

והלא מרחיקי הראות אשר בינינו כאילו שמעו זאת וגם הזהירו. פינסקר חזה את אשר לנו צפוי באירופה. הרצל חרד, וסירקין נבא, וברנר חש זאת בודאות מקפאה את הדם: „זאת היד – כתב ברנר – מחר תדקור“. היתה בנו סגולה זו של תחושת הרעה. ואלמלא זאת התחושה לא היתה קמה הציונות ולא היה נבנה הישוב ולא היה בא החלוק ולא היה מתחולל כל אשר התחולל כאן בדורנו. אין זאת כי מדי פעם, בשעות הארה רבה, היתה יורדת על טובי בנינו ההבנה הגלויה והיתה חיה בקרבם ובקרבונו תחושת המציאות המאיימת ואימת הסכנה המתקרבת. אולם מיד כאילו היינו נבהלים מפני חשרת האמת המתגלית. ואז „צוינו על נביאנו לאמר לא תנבאו, האינסטינקטים הפעוטים של כבושי יום היו מתגברים. קטנות המוחין היתה משתלטת והפחד בפני חובת המעשה היה מגרש את הפחד בפני אימת הרעה.

והיינו גם אנחנו לחרשים ולעורים ככל אחינו סביבנו בקרב עמנו. איכה
נואלנו ואיכה הושלינו?

וקלוננו השני - קלון שאין לו כל פתרון וכל באור, קלון שלא רק
קלוננו הוא כי אם קלון כל הדור הזה ושל כל הדור שקדם לו: איככה
לא עצרנו כח להוציאנו מתוך עקת הבדידות הרוחנית הזאת שאנחנו
נמצאים בה?

והלא זה דורות שחדלנו להיות עם נבדל, המתבודד בתוך חומות גיטו.
הלא הדברים להיפך. הלא מעוררו לא היה עוד עמנו כה חי בקרב הגויים
ממש, כמו בדורותינו אלה. הלא ספק אם יש עוד עם החי כולו כל כך בקרב
עמים אחרים כעמנו בדורותינו. איככה לא הצלחנו להקטין את גלמודתנו?
הן במשך 150 שנה שקדנו על כך לדבר את לשונותיהם ולחיות את חייהם
ביניהם. אתם יחד למדנו, ויחד לחמנו ומאותם המעינות את נפשותינו
פרנסנו. אי סוד בלבנו אשר לא גלינו לעיניהם, אי סוד בלבותיהם אשר לא
חתרנו לפענחן? והלא גם הם בהמוניהם על יצירותיהם של מיטב אנשינו
חיו, איככה זה לא קרבנו את התהום שבינינו? מדוע יכלה הקריאה
הפראית של הצורר להרג ולטבח לשאת פרי כאילו באמת לא היינו כלל
בני הדור ובני המין האנושי, אלא איזה יצור זר ואחר, אשר כל מוסר עליו
לא חל, וכל רגש כלפיו לא קיים, וכל גשר נפשי אליו אין.

וכלום רק בשם המתת הגדולה היא אשר פעם אחת לפני אלפים
בשנים נתן עמנו לעמים יש לטעון? וכלום אנחנו בדורנו היום ובימינו אלה
לא גשרנו גשר אחר גשר באלפי אופנים וצורות, ובמיטב הכשרון והמאמץ?
כלום לא להם שרו משוררינו ולא אותם שעשעו משעשעינו, ולא באזניהם
הטיפו מטיפינו ולא את קתדראותיהם באוניברסיטאותיהם מלאו חכמינו
זמלומדינו? מדוע נשארה התהום כה רחבה וכה עמוקה עד היום? ומדוע
דוקא ביום עברה מתגלית כל זועת המרחק של התהום הפעורה? הלא
בימים "כתקונם" גדמה היה לרבים והנה קרבו החופים. הן את תנועותיהם
מלאנו, ואת חזונותיהם עזרנו לעצב, הן את מפלגותיהם נהלנו ורבים מאתנו
היו להם לכוכבי לכת. — — —

ופולין הנאצית הן סוף סוף בתוך אירופה היא. ולמרות כל המחיצות
של ימי המלחמה נמצאים עדיין בתוך פולין הכבושה צירים וקונסולים של
הארצות הנייטרליות: שם יושבים שליחי שויץ החפשית, שם יושבים שליחי
תורכיה, שם ב"כ ספרד ופורטוגל ושוודיה. לעיניהם נעשים מעשי ההרג
והטבח. הם יכולים לחקור את האמת לפרטיה ולהודיע לממשלותיהם. אילו
היתה הנכונות אפשר היה על ידם לארגן את עבודת העזרה בתוך פולין
בעצם ימי המלחמה. בכל אופן, אפשר היה לראות אותם כאפטרופסים בין-
לאומיים להצלת הילדים מידי הרוצחים. נתבע זאת מהם. נתבע זאת מידינו
בארצותיהם למען יתבעו זאת מהם. אל יפקירנו העולם בידי צמאי דמינו
וסמוך לגבול גיא ההריגה שוכנת רוסיה הסוביטית, הנאבקת, השותתת

דם מידי אותו האויב, שהוא אויבה ואויבנו בנפש. תפתח רוסייה הסובייטית את שעריה בפני שותפיה-שכניה היהודים, הנשמדים בידי אויבם האחד על סף ארצה הכלואה! אל תשמע גם היא את זעקת המעונים על ידה ותאטום אוזן! תציל את כל מי שאפשר לה להציל ואל תעמיק את יתמותנו ובדידותנו בעולם. ותפתחנה את שעריהן ארצות הברית! שם ודאי תפרוץ תנועת מחאה ואהדה. שם יקללו את הרודפים ושם ישלחו ברכות תועפות לנרדפים. אין ברכה בקללה הזאת ואין תשועה בברכה. עיינו למעשי ישע! יסתלקו שם לשנות-זועה אלו מתורות-אכזר מקודשות ויפתחו את השערים בפני המעונים. וכולם יחד יעשו את כל אשר בידם לעשות - ורב הכח בידם לעשות והכח הזה יגדל וירבה - למען יפתחו שערי הארץ הזאת, שערי ארץ המולדת לבני עם הארץ הזאת, שאדמת ארצות גלותם הפכו להם לגיא הריגה. אל יסתפקו אלה במחאות ובהפגנות של אהדה וברכה. הצלה יחישו באויב יתריעו, שערים יפתחו!

הן אחים לנו לצרה ולהאבקות. הן לבני ברית היינו. הן גשרים גשרנו, איכה ישבנו בדד!

ועל הקלון השלישי - קלון או אסון! והוא אולי הגדול באסונות - איך אמצא מלים נכונות לדבר?

כולנו כאחד חיינו את שלשת ימי התגובה האלה, ימי אבלנו הכבד. גם אני בליתי את הימים בין יהודים לכל סוגיהם. והיום בבית הכנסת הייתי. צמתי. ועל הארץ ישבתי. ולבכי המונים הקשבתי. ובתהלוכה השתתפתי. וגם שם לבכי שמעתי ולנאומים, וכאחד עם אחי הייתי לזעזוע הכביר ובכל לבי האזנתי היטב-היטב לדעת אל נכון - מה מתחולל בקרב האומה מעבר לבכי ולמספד? מה היה לצבורנו כלו אחרי אשר הוחרד? ההפך לבו בקרבו והיה לאחר? אחרי אשר סולקו כל ספקותיו והוזמו כל אשליותיו, ועין בעין נשאר עם אסונו העצום, האם לבשה אותו רוח אחרת, אחרת? האם הרגשתם ברוח החדשה הזאת? האם לבשה את העם ואת הישוב רוח של אחריות-אמת חדשה, רוח של רצינות אחרת להתחייבויותינו, רוח אשר לא ידענוה לפני בוא השואה?

ואני שואל קודם כל את עצמנו, האם בקרבנו חלה ההפיכה הנפשית הגדולה, ההפיכה המטהרת והמחייבת? האם חלה בתוך התנועה? כי הלא אם גם לא יכולנו מעולם להבין את כל מלוא משמעותן של המלים "כי רק עם אחרון היהודי גם אחרית תקותנו", הלא מתקרבת עתה עמדתנו בארץ להיות האחרונה ליהודים. זאת העמדה השרידה והעיקרית אשר עליה הוטלה האחריות לתקוה כולה, אשר עליה הופקדנו אנחנו לעשותה ראשונה לעמדות באומה, ולפתח תקוה לה. האם אחזה בנו הזועה לשנות בתוכנו את כל מערכות חיינו ומחשבותינו. פלוגינו ומחלוקותינו? האם בפני אימת גורלנו שנפערה לפנינו לא בושנו בעד סבוכי מפלגותינו וקטנות מריבותינו, האם לא אחזה בכלם האש ואכלה בהם כאשר תאכל התבערה בקמה?

אילו היה זה, אילו היה לפחות רק זה, והיתה לנו תקוה גדולה לבאות, והיתה לנו נחמה גדולה לקראת הבאות. אנו היינו חיים את האסון שכבר התחולל, והיינו חיים את האסון העומד להתחולל, והיינו יודעים את תפקידנו אנחנו בתוך האסון ובין האסונות, והיינו הופכים את חיינו שירות לתפקידנו. כולנו זועזענו מפרטי פרשת חורבן ראדום. והאיום ביותר הן היה אור לגירוש השני, כאשר כלם שם כבר ידעו את פירושו של האסון הצפוי לפי הנסיון המאויים של הגירוש הראשון. אז כאשר הוצתו הפנסים בלילה ברחוב הראשי לאות כי ה"דבר" מתחיל מחדש, ידע כבר כל תינוק את משמעות ה"דבר" המתחיל ואפסה כל אשליה, והשואה נתגלתה בכל מערומיה לעיני כל עיור. איך נשכח את אשר יחושו עכשיו כלואי גיטו ומרוכזי מחנות הסגר, אשר יודעים כבר את כל פרטי פרשת ראדום ווארשא ואוסבינצ'ים ואצלם האסון עוד לא התחיל? מה ירגישו עכשו יהודי טרנסדניסטריה, שהוגלו לשם מכל נפות רומניה, למאות מרובות של אלפים, רוכזו והוסגרו לידי הנוגש הנאצי, אשר עוד לא החל לעשות בהם כאשר עשה באחיהם בפולין הקונגרסאית, אולם היכולת בידו וההחלטה בתכניתו לעשות גם בהם, כאשר עשה באחיהם? בכל תחושתם הם מרגישים את האסון מתקרב מתקרב אם לא תושט איזו יד לעצור במאכלת. היכן היד? במי בהאי עלמא הם תולים את תקותם כי לא ילאו לחפש את היד הזאת עד אשר תמצא? במי יכולים הם לתלות תקותם? מי יהיה פה לנחרדי טרנסדניסטריה בפני שאנני עולם? וכלום מפקפקים אתם אף רגע כי בשבתם שם צפויים אל אסון ומצפים לנס הם תולים תקוה בנו, בנאמנותנו? באח הצעיר ביותר, איש החלוץ אשר יצא את הבית לאחרונה, ויצא אכול מדווי עם ורווי תקוות עם. ההוא ישכח? היאמינו הם לכם כי אתם עלולים לשכוח? האם לא גליתם חרדה לאומית לא ידעו אחרים? האם לא גליתם יומה מעשית לא גילו אחרים? תגוייסנה עתה כל התכונות הללו יחד, ואם כוחכם לא רב תהא חרדתכם רבה. והיו אתם בארץ הפתילה אשר תדליק את האבוקה באמריקה ובעולם, אם רק לא תשקוטו, אם רק לא תשובו למסלול חייכם ותנועותיכם, אם רק אחרת תהא אתנו הרוח מעתה.

ופירושה הקצר של הרוח האחרת הוא – מלחמה לנו בחולשת ישראל. מלחמה מתמדת ונואשת. מלחמה בחולשתנו המידית ובחולשתנו ההיסטורית כאחת. וכלנו קודש למלחמה הזאת. כל מי אשר ראוי ומסוגל לצבא – לצבא. לחזית עם האויב יובא זעם עמנו וחזונו. ובחזית יתגלה כוחו וייחשל כוחו. וכל מי שלא יכשר לצבא – קודש הוא להבטחת ולהכנת המקלט בארץ. יידחה כל דבר שאינו נחוץ בשביל שנים אלה ואל ייחמץ שום דבר שיכול להיות נחוץ או מועיל להם.

בשלהי ימי תגובה ואבל, רוויי יגון וזעם, נדור כולנו – יחד:
 אחרת, אחרת תהא הרוח אשר תלבש אותנו מעתה!